Prvá nedeľa po Svätej Päťdesiatnici je zasvätená úcte Všetkých svätých. V túto nedeľu si Cirkev uctieva tých, ktorí sú ovocím darov Svätého Ducha. História úcty svätých sa rodí smrťou prvých mučeníkov. K úcte mučeníkov sa neskôr radí aj úcta apoštolov, biskupov, askétov, rehoľníkov a rehoľníc.

Liturgický kalendár má na každý deň predpísanú úctu určitého svätého. Svätých je však oveľa viac ako je dní v roku a ani mená všetkých svätých nie sú známe. Z túžby uctiť si všetkých svätých vzniká v Cirkvi **sviatok** ***Všetkých mučeníkov***, ktorý bol známy už na konci 4.storočia. Oslava tohto sviatku sa konala v prvú nedeľu po Svätej Päťdesiatnici. Napr. Ján Zlatoústy nám zanecháva svedectvo: „ *Ešte neminulo sedem dní od slávenia Päťdesiatnice a znovu nás zhromaždila úcta k mučeníkom“.*
Bol to však aj stály (nepohyblivý) sviatok liturgického roka, pretože napr. v Edese slávili spomienku
Všetkých mučeníkov
13.mája. Teda slávenie spomienky
Všetkých mučeníkov
nebolo jednotné, aj keď to už bol pomerne rozšírený sviatok na Východe. Neskôr sa tento sviatok premenoval na sviatok
Všetkých svätých
. Konkrétne okolnosti, či čas tejto zmeny nie sú zaznamenané v žiadnych svedectvách.

V prvých časoch kresťanstva považovali za svätých len mučeníkov, lebo prví kresťania nemali možnosť inak dosvedčiť svätosť. Preto sa aj v našich bohoslužbách sviatok Všetkých svätých oslavuje spevmi mučeníkov: Napr.: **„Bohumilý zástup mučeníkov, ty pevný základ cirkvi, ovocie svätého evanjelia. Vy ste zmarili útoky diabla proti Kristovi. Preliatím vlastnej krvi odstránili ste modloslužobné obety. Vaša mučenícka smrť naplnila nebo veriacimi. Nad vašim hrdinstvom žasli anjeli. Teraz ozdobení víťaznými vencami ustavične ho proste za spásu našich duší.“**

Slovo mučeník pochádza z gréckeho slova martýr, čo znamená človeka, ktorý vydáva svedectvo. Podľa toho za kresťanského mučeníka sa považuje ten, kto sa vždy a všade pridržiava Krista, jeho cirkvi, nezrieka sa ho za žiadnej okolnosti a verne plní jeho vôľu vyjadrenú v prikázaniach Veľmi pekne to vyjadruje naša cirkevná pieseň: „Nezriekli sa ťa tvoji mučeníci, Pane, ani sa neodklonili od tvojich prikázaní.“

V tomto poňatí a v určitom stupni možno za mučeníkov pokladať aj manželov, lebo napriek mnohým ťažkostiam a obetiam, ktoré prináša manželský život v nerozlučnom zväzku, z lásky sa verne pridržiavajú Božích prikázaní. Táto stránka manželstva sa pripomína aj pri obrade sv. manželstva, keď sa spieva: **„Svätí mučeníci, statočne ste trpeli a boli oslávení, teraz proste Pána, aby zachránil naše duše.“** Mučeníkom je aj chorý, ktorý znáša bolesť pokojne a odovzdane, ako ich znášali mučeníci. Za mučeníka možno považovať každého kresťana, ktorý svojim životom dosvedčuje, že žije ako ozajstný kresťan, a že možno tak žiť ako kresťan. Pravda život podľa evanjelia si vyžaduje mnoho obety, zriekania sa slobody z lásky k Bohu a blížnemu.

Mučeníci v prvých časoch kresťanstva obetovali svoj život Bohu, akoby ich život nemal žiadnu cenu. K týmto činom ich viedlo presvedčenie, že všetko, čo je v evanjeliu, je základom kresťanského náboženstva a svedectvom, že Ježiš je opravdivý Boh. Pre toto presvedčenie radšej zomreli a zriekli sa všetkých pozemských výhod. Takýchto mučeníkov nájdeme medzi všetkými vrstvami ľudí, v rôznom veku a v každom čase. Na základe toho sv. Irenej hovorí:**„Cir kev neustále posiela do neba početné množstvo mučeníkov.“**
A Tacitus, rímsky dejepisec, očitý svedok mučenia kresťanov v prvých časoch, udáva, že počet mučeníkov bol „ingens multitudo“ – obrovské množstvo. A Plínius, pohan a Riman vyjadril zdesenie, že kresťanov odsúdili na smrť len preto, že sa hlásili ku kresťanstvu. Sv. Klement Alexandrijský hovorí, že sudcovia vynašli neľudské, hrozné a dlhotrvajúce spôsoby mučenia nie preto, aby kresťanov jednoducho usmrtili, ale že ich chceli odvrátiť od viery. Sv. mučeník Justín však napriek tomu vyhlasuje, že kresťania všade na svete sú ochotní umrieť za Ježiša a jeho cirkev.

Nevieme koľko mučeníkov bolo až doteraz. Bolo ich mnoho, veľmi mnoho. Mučenie sa tiahne ako červená rieka celými dejinami cirkvi. Pri pohľade na slabú stránku ľudskej prirodzenosti – veľký strach pred smrťou, to veľké množstvo mučeníkov je veľkým zázrakom. Tento zázrak prekonával prirodzené ľudské sily a je jedinečným svedectvom o božskom pôvode svätej cirkvi.

Západná cirkev slávi pamiatku Všetkých svätých 1.novembra. V začiatkoch však tiež nebol určený presný termín slávenia a teda aj tu slávenie tejto spomienky bolo nejednotné. Existujú záznamy o prvej nedeli po Päťdesiatnici, ale spomína sa aj 13.máj. Pápež Gregor III. posvätil v 8.storočí v Bazilike sv. Petra kaplnku k úcte *Všetkých svätých*. Presný dátum posviacky je neznámy, ale od toho času sa v niektorých krajinách začal sláviť sviatok
Všetkých svätých
1.novembra. V 9. alebo 10.storočí sa v Západnej cirkvi 1.november stáva všeobecne rozšíreným sviatkom
Všetkých svätých
.